

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Kaniové a soudců JUDr. Marie Žiškové a JUDr. Filipa Dienstbiera v právní věci žalobkyně: **Z. V.**, zastoupena JUDr. Alexanderem Belicou, advokátem se sídlem Smetanovo nám. 7, Ostrava, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se sídlem Na Poříčním právu 1/376, Praha 2, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 17. 12. 2014, sp. zn. SZ/2968/2014/4S-MSK, čj. MPSV-UM/24249/14/4S-MSK, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 7. 1. 2016, čj. 18 Ad 88/2014 – 50,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se z a m í t á .**
- II. Žalobkyně **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalovanému **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**
- IV. Ustanovenému zástupci žalobkyně JUDr. Alexanderu Belicovi, advokátovi se sídlem Smetanovo nám. 7, Ostrava, **se p ř i z n á v á** odměna za zastupování v řízení o kasační stížnosti ve výši 2.600 Kč, která mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Dne 15. 9. 2014 podala žalobkyně žádost o dávku mimořádné okamžité pomoci na úhradu nedoplatku plynu v domácnosti za období od 14. 10. 2013 do 9. 1. 2014 a za

období od 10. 1. 2014 do 30. 7. 2014 v celkové výši 11.025 Kč. Úřad práce ČR – krajská pobočka v Ostravě (dále jen „správní orgán I. stupně“) žalobkyni požadovanou dávku rozhodnutím ze dne 29. 10. 2014, čj. 574941/2014/OOI, vydaným dle § 2 odst. 5 písm. a), § 61 a § 67 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, nepřiznal.

[2] K odvolání žalobkyně žalovaný rozhodnutí správního orgánu I. stupně v záhlaví specifikovaným rozhodnutím potvrdil. Uvedl, že žalobkyně podala již 12. 3. 2014 žádost o mimořádnou okamžitou pomoc na úhradu části faktury za období od 14. 10. 2013 do 9. 1. 2014, kdy výše nedoplatku činila 5.730 Kč. Správní orgán I. stupně rozhodnutím ze dne 12. 5. 2014, čj. 303717/2014/OOI, přiznal žalobkyni dávku v částečné výši 1.047 Kč. Toto rozhodnutí bylo potvrzeno odvolacím orgánem. Jestliže tedy na částečnou úhradu uvedené faktury již byla dávka mimořádné okamžité pomoci poskytnuta, nelze nyní žalobkyni v této části vyhovět. V souvislosti s druhou fakturou za období od 10. 1. 2014 do 30. 7. 2014 žalovaný uvedl, že žalobkyně v tomto období uhradila pouze jednu zálohu, přičemž po celé období pobírala doplatek na bydlení, ve kterém jí byly zálohy za plyn zohledněny v plné výši. Pokud by žalobkyně zálohy hradila, k nedoplatku za plyn by nedošlo. Žalovaný též zohlednil, že příspěvek na bydlení není jediným příjmem sloužícím k úhradě nákladů na bydlení; žalobkyně rovněž pobírala invalidní důchod, přídavky na dítě a nepravdělně také výživné na dítě. Dále žalobkyně po celé fakturační období pobírala dávky státní sociální pomoci (příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení) a dávku státní sociální podpory - příspěvek na bydlení. Ani tak ovšem zálohy stanovené dodavatelem energií nehradila. Žalovaný zdůraznil, že dávky pomoci v hmotné nouzi nelze poskytnout dvakrát ke stejnému účelu.

[3] Proti rozhodnutí žalovaného brojila žalobkyně žalobou, kterou krajský soud zamítl jako nedůvodnou a ztotožnil se tak s argumentací žalovaného uvedenou v napadeném rozhodnutí.

II. Argumentace kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[4] Žalobkyně (stěžovatelka) podala proti rozsudku krajského soudu kasační stížnost z důvodu jeho nezákonnosti dle § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“) a nepřezkoumatelnosti ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Navrhla, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a vrátil věc krajskému soudu k dalšímu řízení, nezruší-li také rozhodnutí žalovaného.

[5] Namítla, že krajský soud nevyvodil žádné závěry ze zprávy Veřejného ochránce práv, ve které se zabýval doplatky na bydlení poskytnuté žalobkyni, případně i nepřiznané v průběhu roku 2013, neposkytnutím mimořádné okamžité pomoci na úhradu poplatku za připojení plynu a poplatku za revizi plynového zařízení na základě žádosti z října roku 2013 a doplatkem na bydlení za období leden až duben 2014. V této zprávě se poukazuje na nedostatky správních orgánů v předmětných řízeních.

[6] Stěžovatelka vytkla správním orgánům i soudu, že nepřihlédly ke všem relevantním skutečnostem, resp. nezkoumaly její celkové sociální poměry za celou dobu, kdy se do stavu hmotné nouze dostala, a nevyhodnotily, že žije s nemocným nezletilým synem

trpícím autismem. V letech 2013 a 2014 se stěžovatelka prakticky nemohla dostat z hmotné nouze, protože neměla dostatek finančních prostředků na úhradu všech nezbytných výdajů. Správní orgán jí nezohledňoval nezbytné náklady a nevyhověl jejím žádostem o příslušné dávky, čímž jí nepomohl nuznou situaci vyřešit. Proto stěžovatelka navrhovala soudu vyčkat soudních rozhodnutí o podaných kasačních stížnostech ve věcech předcházejících této, jakkoliv si byla vědoma, že soud tak nemusí učinit. Nedoplatek a veškeré náklady na bydlení stěžovatelky nejsou a nebyly pravidelně zohledňovány v běžících dávkách pomoci v hmotné nouzi, kterými v jejím případě byl příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení. Naopak hmotná nouze v letech 2013 a 2014 způsobila právě nedoplatek na fakturách na dodávku plynu ČEZ Prodej, s. r. o. v celkové výši 11.025 Kč za uvedené období. Dostala se do situace, kdy ji při uhrazení potřeb a nákladů nezbyly prostředky na potraviny jak pro ni samotnou, tak pro dítě. Je samoživitelkou, výživné dostávala sporadicky. Výše důchodu, který byl jejím jediným pravidelným příjmem, činila v té době 5.123 Kč. Správní uvážení správních orgánů bylo nepřiléhavé a nesprávné, neboť nebyla schopna dodávky plynu uhradit v běžných zálohách, její finanční příjmy a možnosti přesahoval i vzniklý nedoplatek.

[7] Žalovaný se ve stanovené lhůtě ke kasační stížnosti nevyjádřil.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[8] Nejvyšší správní soud při posuzování kasační stížnosti hodnotil, zda jsou splněny podmínky řízení. Dospěl k závěru, že kasační stížnost má požadované náležitosti, byla podána včas a osobou oprávněnou, a je tedy projednatelná.

[9] Kasační stížnost není důvodná.

[10] Nejprve se soud zabýval námitkou nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku, kterou stěžovatelka spatřovala patrně zejména v tom, že krajský soud nevzal v úvahu závěry zprávy veřejné ochránkyně práv týkající se správních řízení o jejích žádostech o dávky pomoci v hmotné nouzi. Tuto zprávu stěžovatelka toliko zmínila ve své žalobě a zástupce stěžovatelky na ni pak upozornil při ústním jednání (viz protokol o jednání ze dne 10. 9. 2015 a ze dne 3. 12. 2015). Stěžovatelka tak ani v žalobě ani později nekonkretizovala žalobní námitky, které by se k této zprávě vztahovaly, resp., v rámci nichž by vysvětlila význam této zprávy ve vztahu k probíhajícímu řízení o žalobě. Krajský soud ve svém rozsudku obsah této zprávy konstatoval. Nelze mu však vytýkat, že z ní nevyvozoval žádné závěry, pokud ji pro posouzení konkrétní věci nepovažoval za relevantní. Nejvyšší správní soud se naopak ztotožňuje s tím, že zohlednění závěrů této zprávy - týkající se jiných řízení o žádostech stěžovatelky o dávky - by za dané situace nemělo na výsledek přezkoumávané věci vliv. Soud neshledal ani jiné důvody nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku, a proto tuto námitku považoval za nedůvodnou.

[11] Druhý okruh kasační argumentace spočívá v tom, že krajský soud nepřihlédl k celkové situaci stěžovatelky, tedy k nedostatečnosti jejích příjmů, k jejímu zdravotnímu

stavu a péči o nezletilého syna trpícího autismem. Nejvyšší správní soud dospěl na základě níže uvedených úvah k závěru, že ani tyto kasační námitky nejsou důvodné.

[12] Podle § 36 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi nárok na mimořádnou okamžitou pomoc má osoba uvedená v § 2 odst. 5 tohoto zákona, pokud je považována za osobu v hmotné nouzi. Podle § 2 odst. 5 písm. a) může orgán za osobu v hmotné nouzi považovat osobu, která nemá vzhledem k příjmům a celkovým sociálním a majetkovým poměrům dostatečné prostředky „*k úhradě nezbytného jednorázového výdaje, spojeného zejména se zaplacením správního poplatku při prokázání ztráty osobních dokladů, při vydání duplikátu rodného listu nebo dokladů potřebných k přijetí do zaměstnání, s úhradou jízdného v případě ztráty peněžních prostředků, a v případě nezbytné potřeby s úhradou noclehu*“.

[13] Zákon o pomoci v hmotné nouzi upravuje dva typy dávek k zajištění základních životních podmínek fyzických osob, a to dávky měsíčně se opakující (příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení) a dávky jednorázové označované souhrnně jako dávka mimořádné okamžité pomoci. Příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení jsou základními prostředky k zajištění osob nacházejících se v hmotné nouzi. Jedná se o dávky obligatorní, tedy takové, na které vzniká nárok splněním podmínek stanovených zákonem. K zajištění základních životních potřeb, nestačí-li k tomu dávky výše uvedené, lze přiznat v případě mimořádných okolností ještě další jednorázovou dávku okamžité mimořádné pomoci. Tato dávka je však fakultativní a její přiznání je ponecháno na správním uvážení příslušného správního orgánu. Nárok na ni vzniká rozhodnutím o jejím přiznání. Tato dávka má hradit výdaje „*jednorázové a v podstatě nahodilé*“ (srov. např. rozsudek NSS ze dne 17. 12. 2015, čj. 7 Ads 236/2015 – 22, který se týkal obdobného případu ve věci stěžovatelky).

[14] Stěžovatelka požádala o mimořádnou okamžitou pomoc (viz žádost ze dne 15. 9. 2015) na uhrazení jednorázového mimořádného výdaje spočívajícího v nedoplatku za plyn v celkové výši 11.025 Kč společnosti ČEZ Prodej, s.r.o. za zúčtovací období od 14. 10. 2013 do 9. 1. 2014 a od 10. 1. 2014 do 30. 7. 2014. Z výzvy k zaplacení dluhu ze dne 9. 9. 2014 vyplývá, že se tato částka skládá jednak ze smluvní pokuty ve výši 95 Kč a dále z dlužné částky za první z uvedených období ve výši 4.795 Kč a z dlužné částky ve výši 6.135 Kč za druhé z uvedených období. Stěžovatelka již 12. 3. 2014 požádala o mimořádnou okamžitou pomoc na uhrazení faktury na první z uvedených období (jejíž původní výše byla 5.730 Kč); její žádosti bylo částečně vyhověno a byla jí přiznána dávka ve výši 1.047 Kč. Žalovaný tak trefně poznamenal, že na úhradu uvedené platby již stěžovatelce byla dávka přiznána, a proto nyní v podstatě žádá o dávku na úhradu téhož výdaje. Vzhledem k tomu, že o žádosti o příspěvek na stejnou platbu bylo již jednou rozhodováno a byly tak již posuzovány možnosti stěžovatelky dlužnou částku zaplatit, nebylo namístě stejný výdaj řešit také v rámci nyní posuzovaného řízení. V souvislosti s úhradou nedoplatku za druhé z uvedených období je důležité vzít v úvahu, že nutnost hradit měsíční zálohy na plyn v uvedeném období již byla zohledněna při výpočtu jiné dávky pomoci v hmotné nouzi, která byla stěžovatelce poskytnuta, a to dávky doplatku na bydlení. Stěžovatelka taktéž v předmětné době pobírala příspěvek na bydlení. Ve své kasační stížnosti stěžovatelka pouze obecně zpochybnila, že její celkové náklady na bydlení nebyly při zohledňování jí přiznávaných dávek dostatečně brány v úvahu, avšak nijak nevyvrátila, že by správní orgán při stanovení dávky doplatku na bydlení nezohlednil její

měsíční zálohy na úhradu plynu, a to v plné výši. Ze spisové dokumentace přitom vyplývá, že tomu tak bylo.

[15] Jak již soud výše zdůraznil, dávka mimořádné okamžité pomoci slouží primárně k úhradě nezbytného jednorázového výdaje, spojeného zejména se zaplacením správního poplatku při prokázání ztráty osobních dokladů, při vydání duplikátu rodného listu nebo dokladů potřebných k přijetí do zaměstnání, s úhradou jízdného v případě ztráty peněžních prostředků a v případě nezbytné potřeby s úhradou noclehu. K úhradě nákladů na bydlení, pokud jsou příjmy stěžovatelky nedostačující, primárně slouží příspěvek na bydlení, resp. doplatek na bydlení. Tyto dávky přitom stěžovatelka v daném období pobírala. Navíc v případě mimořádné okamžité pomoci se musí jednat o výdaje jednorázové a v podstatě nahodilé (srov. např. rozsudky NSS ze dne 15. 5. 2013, čj. 3 Ads 87/2012 - 39, či ze dne 18. 9. 2013, čj. 6 Ads 39/2013 - 29). Je však nutno uznat, že ve zcela výjimečných případech lze dávku mimořádné okamžité pomoci přiznat i na základě žádosti požadující uhrazení vzniklého nedoplatku na energie. Tak tomu ostatně bylo i v případě stěžovatelky, již byla tato dávka poskytnuta na úhradu první z předmětných faktur za plyn.

[16] Relevantní okolnosti zkoumá správní orgán v rámci správního uvážení. V posuzovaném případě se správní orgány okolnostmi dané věci řádně zabývaly a dospěly k závěru, že vznik nedoplatku zavinila stěžovatelka vlastním přičiněním, s čímž se ztotožňuje i Nejvyšší správní soud. Ke vzniku nedoplatku totiž došlo z důvodu opakovaného neuhrazení záloh za plyn ve stanovené výši. S ohledem na vědomé neplacení záloh v požadované výši, resp. nesplnění smluvních podmínek společnosti ČEZ Prodej, s.r.o. přitom stěžovatelka mohla předpokládat, že ke vzniku nedoplatku v budoucnu jednoznačně dojde. Nemohlo se tak jednat o jednorázový ani v podstatě nahodilý výdaj.

[17] Jakkoliv Nejvyšší správní soud chápe nepříznivou situaci stěžovatelky, v projednávané věci se s hodnocením správních orgánů i krajského soudu ztotožňuje. Pokud náklady na plyn v předmětném období byly zohledněny při přiznání jiných dávek, nemohla být žádost stěžovatelky o dávku na úhradu nedoplatku, který musela při neplacení průběžných měsíčních záloh očekávat, úspěšná. V takovém případě nemohou neposkytnutí požadované dávky zvrátit ani celkově nepříznivé sociální poměry stěžovatelky. Ostatně obdobně již Nejvyšší správní soud rozhodl o žádosti stěžovatelky o mimořádnou okamžitou pomoc na úhradu nedoplatku společnosti RWE Energie, s. r. o. ve výše odkazovaném rozsudku čj. 7 Ads 236/2015 - 22.

IV. Závěr a náklady řízení o kasační stížnosti

[18] Nejvyšší správní soud tedy neshledal námitky stěžovatelky důvodnými. Jelikož v řízení nevyšly najevo ani žádné vady, k nimž musí kasační soud přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

[19] O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto podle § 60 odst. 1 za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatelka nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti, neboť ve věci

neměla úspěch. Žalovanému žádné náklady nad rámec jeho úřední činnosti nevznikly, a proto mu soud náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznal.

[20] Krajský soud ustanovil stěžovatelce zástupce z řad advokátů, jehož zastupování trvá i v řízení o kasační stížnosti; náklady řízení v tomto případě hradí stát (§ 35 odst. 8 s. ř. s., § 120 s. ř. s.). Výše těchto nákladů spočívá v odměně advokáta za dva úkony právní služby (sepis kasační stížnosti a další porada s klientem přesahující jednu hodinu) v částce 1.000 Kč [§ 9 odst. 2, § 7 bod 3 a § 11 odst. 1 písm. c) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)] a v náhradě hotových výdajů v částce 300 Kč za jeden úkon právní služby (§ 13 odst. 3 advokátního tarifu). Celkově tedy bude ustanovenému advokátu JUDr. Alexanderu Belicovi vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu částka 2.600 Kč, a to do třiceti dnů od právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. dubna 2016

JUDr. Lenka Kaniová
předsedkyně senátu